

Is het effect van de ene grammaticalenormschending groter als het effect van de andere normschending?

Een experimenteel onderzoek naar de verschillende effecten van drie typen grammaticalenormschendingen op de geloofwaardigheid en kwaliteit van online nieuwsberichten.

Is the effect of one grammatical norm violation greater than the effect of another norm violation?

An experimental study into the different effects of three types of grammatical norm violations on the credibility and quality of online news stories.

Cursus: Bachelorscriptie (SCRSEM2-V)

Naam begeleider: Dr. F.C.W. Hubers

Naam tweede beoordelaar: E.M. Koch

Naam student: M.H. (Maartje) de Groot

Studentnummer: 1084051

Datum: 13 juni 2022

Aantal woorden: 5.009

Inhoudsopgave

1. Theoretisch kader	4
<i>Negatieve effecten van taalfouten</i>	<i>4</i>
<i>Grammaticalenormschendingen</i>	<i>6</i>
<i>Onderliggende factoren</i>	<i>8</i>
<i>Het huidige onderzoek</i>	<i>9</i>
<i>Verwachtingen</i>	<i>10</i>
2. Methode	11
<i>Participanten.....</i>	<i>11</i>
<i>Onderzoeksontwerp.....</i>	<i>12</i>
<i>Instrumentatie</i>	<i>13</i>
<i>Procedure.....</i>	<i>14</i>
<i>Statistische toetsing.....</i>	<i>14</i>
3. Resultaten	16
<i>Repeated measures ANOVA waargenomen geloofwaardigheid.....</i>	<i>16</i>
<i>Repeated measures ANOVA waargenomen kwaliteit</i>	<i>16</i>
4. Discussie	18
<i>Verklaringen resultaten</i>	<i>18</i>
<i>Beperkingen huidige onderzoek.....</i>	<i>20</i>
<i>Aanbevelingen vervolgonderzoek</i>	<i>20</i>
5. Conclusie.....	21
Referentielijst	22
Bijlagen	25
<i>Bijlage 1: Checklist ETC-GW.....</i>	<i>25</i>
<i>Bijlage 2: Online vragenlijst.....</i>	<i>28</i>
<i>Bijlage 3: Nieuwsartikelen.....</i>	<i>30</i>
<i>Bijlage 4: Verklaring geen fraude en plagiaat</i>	<i>34</i>

Samenvatting

De literatuur wijst uit dat het tot op heden nog onduidelijk is of sommige grammaticale fouten een meer uitgesproken effect hebben dan anderen. Daarom richtte het huidige onderzoek zich op een mogelijk verschil in de effecten van een specifiek soort grammaticale fout: grammaticalenormschendingen. In het onderzoek worden de effecten van drie typen grammaticalenormschendingen op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit van online nieuwsberichten onderzocht. Deze drie typen waren (1) *als* bij comparatieven, (2) *die* als betrekkelijk voornaamwoord in combinatie met een onzijdig antecedent en (3) *hen* als indirect object zonder voorzetsel. De onderzoeksvraag in de huidige studie luidde als volgt: *Wat is het effect van de grammaticale normschendingen hen/hun, die/dat en als/dan in online nieuwsberichten op de waargenomen geloofwaardigheid en de waargenomen kwaliteit van het artikel?*

Voorafgaand aan het experiment werd een significant verschil verwacht van de drie typen normschendingen op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit van online nieuwsberichten. Het onderzoek maakte gebruik van een online experiment met een binnenproefpersoonsontwerp. Aan het experiment namen 36 participanten deel die acht nieuwsberichten kregen te zien waarvan twee in één van de vier condities: (1) *hen/hun*-fouten, (2) *die/dat*-fouten, (3) *als/dan*-fouten en (4) *geen grammaticalenormschending*. De nieuwsberichten werden gemanipuleerd met twee grammaticalenormschendingen per artikel. Na het lezen van de nieuwsberichten beantwoordden participanten vragen over de afhankelijke variabelen ‘waargenomen geloofwaardigheid’ en ‘waargenomen kwaliteit’.

Vervolgens werd de data statistisch getoetst aan de hand van twee repeated measures ANOVA's. Uit de onderzoeksresultaten bleek dat de drie onderzochte normschendingen geen significant afwijkende effecten hadden op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit van online nieuwsberichten. De data van het huidige onderzoek boden daarmee geen ondersteuning voor de geformuleerde hypotheses en kan voorzichtig geconcludeerd worden dat er geen verschil bestaat tussen de effecten van de grammaticalenormschendingen *hen/hun*, *die/dat* en *als/dan* op de geloofwaardigheid en kwaliteit van online nieuwsberichten.

1. Theoretisch kader

In de Nederlandse samenleving lijkt correct taalgebruik een pre. Zo worden sinds 2016 docenten geacht zogenaamde ‘ongrammaticale’ constructies in de antwoorden van leerlingen mee te tellen in het beoordelen van het centraal examen Nederlands (RTL Nieuws, 2015). Niet alleen in het onderwijs is foutloos taalgebruik belangrijk, ook op redacties van kranten, binnen de overheid en op communicatie- en marketingafdelingen van bedrijven wordt veel aandacht besteed aan correcte taal. Schrijfvaardigheid is zelfs benoemd tot essentieel vereiste voor een succesvolle carrière in marketing (Taylor, 2003).

Ook in de nieuwsmedia is het vermijden van taalfouten *top-of-mind*: journalistieke opleidingen richten zich op het aanleren van grammaticale richtlijnen en om in dienst te kunnen treden bij een organisatie moeten eerst grammaticatoetsen worden behaald (Appelman & Schmierbach, 2018). De komst van online media heeft de productie en consumptie van nieuws veranderd (Ha & Fang, 2012). Doordat in het huidige digitale tijdperk nieuws direct wereldwijd beschikbaar is, ervaren journalisten tijdsdruk om berichten sneller te verspreiden dan de concurrent. Hierdoor kan de nauwkeurigheid, waaronder de taalcorrectheid, van artikelen in het gedrang komen (Bird, 2009). Ook Beede en Mulnix (2017) suggereren dat de onderlinge concurrentiedruk een bedreiging vormt voor de kwaliteit van nieuws. De onderzoekers stellen dat nieuwsorganisaties nog meer aandacht moeten besteden aan het voorkomen van redactionele fouten door het controleren van online teksten.

Negatieve effecten van taalfouten

Er bestaan diverse onderzoeken naar het gevolg van taalfouten in nieuwsartikelen. Zo onderzochten Appelman en Bolls (2011) de effecten van grammaticale fouten (zoals doorlopende zinsstructuren, dubbele ontkenningen en onjuist hoofdlettergebruik) en vonden dat de verwerking en evaluatie van nieuwsartikelen op drie manieren werden beïnvloed. Allereerst besteedden respondenten meer tijd aan het lezen van de artikelen met grammaticale fouten dan aan de artikelen zonder fouten. Daarnaast herinnerden respondenten zich minder feiten uit de artikelen met fouten dan uit de artikelen zonder fouten. Tot slot beoordeelden respondenten de gemanipuleerde artikelen als minder geloofwaardig dan artikelen zonder fouten. Appelman en Schmierbach (2018) onderzochten het effect van artikelen met een variërend aantal grammaticale fouten. Participanten lazen een nieuwsartikelen met nul, tien of dertig fouten. De onderzoekers vonden uitsluitend bij artikelen van 450 woorden met 30 grammaticale fouten dat respondenten de tekst als minder correct, geloofwaardig en informatief ervaarden dan

nieuwsartikelen zonder grammaticale fouten. Ook de corpusstudie van Beede en Mulnix (2017) richtte zich op de geloofwaardigheid van nieuwsberichten en vond soortelijke resultaten. In de studie werd het voorkomen van spelling- en grammaticafouten (zoals ontbrekende woorden en foutieve zinsbouw) in digitale nieuwsberichten onderzocht. Uit de analyse bleek dat 10 tot 15 procent van de geanalyseerde artikelen fouten bevatten die in een daling van de waargenomen geloofwaardigheid en het algemene vertrouwen in de nieuwsbron resulteerden.

Naast studies naar fouten in nieuwsartikelen is er ook onderzoek gedaan naar andere type teksten. Zo deden Jansen en De Roo (2012) onderzoek naar de invloed van dt-fouten in een gemeentefolder en vonden een effect op de lezerswaardering; respondenten beoordeelden de tekst, schrijver en organisatie negatiever wanneer een tekst dt-fouten bevatte. Deze uitkomst sluit aan bij de onderzoeksresultaten van Raedts en Roozen (2015) die bij verschillende soorten taalfouten in advertenties een lagere tekstwaardering en een lagere waardering van het imago van de afzender vonden. Everard en Galletta (2005) onderzochten het effect van taal- en spelfouten op websites op de waargenomen kwaliteit en het waargenomen vertrouwen van websites. De onderzoekers vonden dat websites met taalfouten lager werden beoordeeld op waargenomen kwaliteit en waargenomen vertrouwen dan websites zonder deze fouten. Ook Kloet en collega's (2003) vonden negatieve effecten van grammaticale fouten op de beoordeling van fondsenwervingsbrieven. Zij onderzochten de invloed van twee soorten taalfouten: 'lichtere' fouten (waaronder dt-fouten), die geen gevolgen hadden voor de betekenis en 'zwaardere' fouten (markeerfouten zoals onjuist gebruik van connectieven), die wel gevolgen hebben voor de betekenis. Uit de resultaten bleek dat alleen 'zwaardere' fouten het oordeel over de begrijpelijkheid van een tekst negatief beïnvloeden (Kloet et al., 2003).

Bovengenoemde onderzoeken naar diverse typen teksten suggereren dat taalfouten in nieuwsberichten een negatieve invloed kunnen hebben op de geloofwaardigheid en kwaliteit van een nieuwsartikel. Een mogelijke verklaring voor dit negatieve effect wordt gegeven door de Language Expectancy Theory van Burgoon en Miller (1985). Dit model stelt dat tekstuele taalfouten het oordeel over de zender negatief kunnen beïnvloeden, omdat de lezer voorafgaand aan het lezen van de tekst een bepaalde verwachting heeft. Deze verwachting wordt gebaseerd op het imago van de afzender. Wanneer een tekst niet aan de verwachtingen voldoet, leidt dit mogelijk tot een lagere waardering van de auteur en tekst. Volgens Burgoon en Miller (1985) is het aannemelijk dat een fout in de tekst van een bron die betrouwbaarheid beoogt uit te stralen, zoals een nieuwsartikel, als zwaardere normschending wordt beoordeeld dan een fout in de tekst van bijvoorbeeld een scholier. Het model maakt het aannemelijk dat lezers nieuwsartikelen sneller negatiever beoordelen dan teksten zonder autoritaire bron.

Grammaticalenormschendingen

Een speciale vorm van taalfouten zijn grammaticalenormschendingen (Hubers et al., 2016; Hubers et al., 2019) of grammaticale taboes (Vogel, 2019). Deze constructies voldoen niet aan de prescriptieve of voorschrijvende grammaticaregels en zijn volgens deze maatstaf ongrammaticaal (van Bergen et al., 2011). Vogel (2019) omschrijft grammaticale taboes als ‘een bepaald grammaticaal aspect van informele spreektaal dat niet gebruikt mag worden in formele geschreven taal’. De Nederlandse taal kent verschillende grammaticalenormschendingen, zoals *als* bij comparatieven (zie de zin in (1a)). Deze constructie is volgens de prescriptieve regels niet toegestaan en zou *dan* moeten bevatten in plaats van *als*, zoals de zin in (1b). Ondanks dat de normschending expliciet wordt onderwezen in het onderwijs en door de meeste mensen wordt herkend, komt de constructie vaak voor in het dagelijks taalgebruik (Hubers & Hoop, 2013).

(1a) Lauren is groter *als* Jort.

(1b) Lauren is groter *dan* Jort.

(1c) Lauren is groter *wie* Jort.

Ook *die* als betrekkelijk voornaamwoord in combinatie met een onzijdig antecedent, zie de zin in (2a), is een grammaticalenormschending die vaak voorkomt in de Nederlandse taal. In deze constructie zou *dat* moeten worden gebruikt, zie de zin in (2b).

(2a) Het meisje *die* daar staat heet Mieke.

(2b) Het meisje *dat* daar staat heet Mieke.

(2c) Het meisje *dit* daar staat heet Mieke.

Hen als indirect object zonder voorzetsel, zie de zin in (3a), is een normschending die *hen* bevat in plaats van *hun*. In deze constructie zou *hun* moeten worden gebruikt, zie de zin in (3b). De normschending *hen* als indirect object zonder voorzetsel is minder bekend. Dit blijkt onder andere uit de onderzoeksresultaten van Hubers en collega's (2019), waaruit bleek dat hogeropgeleiden bij deze constructie niet beter presteerden dan lageropgeleiden. De onderzoekers concludeerden dat de prescriptieve regel omtrent deze constructie nog niet volledig of voldoende wordt beheerst. Hubers en collega's (2019) beschrijven dat mensen *hun*, zoals in de zin in (3a,) vanwege een taboe op het gebruik ervan vermijden terwijl de prescriptieve grammaticaregels dit afkeuren. Dit wordt ook wel hypercorrectie genoemd.

Hierbij worden prestigieuze vormen overmatig gebruikt in constructies waarin ze volgens de prescriptieve regels niet gebruikt mogen worden (Kloeke, 1924; Sassen, 1963; Decamp, 1972).

(3a) Hij vraagt *hen* wanneer ze jarig zijn.

(3b) Hij vraagt *hun* wanneer ze jarig zijn.

(3c) Hij vraagt *wie* wanneer ze jarig zijn.

Vogel (2019) stelt dat het gebruik van grammaticalenormschendingen, zoals de zinnen in (1a), (2a) en (3a) als incorrect taalgebruik wordt gezien. Ook Hubers en collega's (2016) stellen dat deze constructies worden aangeleerd als 'incorrect' of 'ongrammaticaal'. Toch komen grammaticalenormschendingen veelvuldig voor in de Nederlandse taal en lijken te verschillen van daadwerkelijk ongrammaticale zinnen, zie de zinnen in (1c), (2c) en (3c) (Hubers et al., 2016). Volgens het taalkundig perspectief kunnen moedertaalsprekers namelijk geen ongrammaticale constructies genereren en is alles wat moedertaalsprekers produceren grammaticaal (Schütze, 1996). Daarmee zijn grammaticalenormschendingen anders dan echt ongrammaticale zinnen. Volgens het taalkundig perspectief zijn ze grammaticaal, maar volgens de prescriptieve grammatica niet. Om deze reden kunnen grammaticalenormschendingen ook niet als grammaticaal worden beschouwd.

Ook in de verwerking van grammaticalenormschendingen is te zien dat de constructies een bijzondere tussenpositie innemen. Hubers en collega's (2016) voerden een fMRI-studie uit naar de verwerking van grammaticalenormschendingen bij zogenaamde taalpuristen. Voorafgaand werd een sterk afkeurende houding tegenover de constructies verwacht en dachten de onderzoekers een emotionele reactie te constateren. De studie liet echter geen specifieke (negatieve) effecten in het brein zien. De hersengebieden die normaal betrokken zijn bij het verwerken van emotie waren niet actief in reactie op normschendingen. Wel werden overeenkomsten gevonden in de verwerking van grammaticalenormschendingen met die van grammaticale en ongrammaticale zinnen. Daarmee concluderen Hubers en collega's (2016) dat de verwerking van grammaticalenormschendingen overeenkomt met de verwerking van zowel grammaticale als ongrammaticale zinnen. Ook de uitkomsten van het aanvullende onderzoek van Hubers en collega's (2020) duiden op een tussenpositie van grammaticalenormschendingen. Het onderzoek maakte gebruik van *eye-tracking* en *sentence matching* en richtte zich op de Nederlandse normschending *als* bij comparatieven. Uit de onderzoeksresultaten bleek dat normschendingen langzamer werden gelezen dan grammaticale zinnen, maar sneller dan volledig ongrammaticale zinsconstructies. Op basis van deze

onderzoekresultaten concludeerden Hubers en collega's (2020) dat de onderzochte grammaticalenormschending niet als grammaticaal, maar ook niet als volledig ongrammaticaal kunnen worden beschouwd. De onderzoeken van Hubers en collega's (2016) en Hubers en collega's (2020) tonen aan dat grammaticalenormschendingen een positie innemen tussen grammaticale en ongrammaticale zinnen.

Onderliggende factoren

De onderzoeken naar de negatieve effecten van taalfouten stuiten op diverse factoren die het effect van fouten, en daarmee grammaticalenormschendingen, lijken te bepalen. Zo vonden Appelman en Schmierbach (2018) en Corten en collega's (2012) dat kennis van grammatica een rol speelt in het effect van (grammaticale) fouten op de geloofwaardigheid van nieuwsberichten. Uit het onderzoek van Appelman en Schmierbach (2018) bleek dat mensen met de laagste graad van grammaticabezorgdheid verhalen met meer fouten als gelijk of zelfs positiever beoordeelden dan verhalen zonder fouten. Raedts en Roozen (2015), Jansen en De Roo (2012) en Everard en Galletta (2005) zagen in hun onderzoekresultaten dat de invloed van taalfouten afhing van of de fout werd opgemerkt of niet. Zo vonden Raedts en Roozen (2015) dat de scores van de deelnemers die de taalfouten hadden opgemerkt significant lager waren dan de scores van de deelnemers die geen taalfouten hadden gezien. Lybaert en collega's (2020) stellen dat het geslacht van participanten mogelijk een rol kan spelen, gezien vrouwen normgevoeliger lijken dan mannen. In het experimentele onderzoek van Hubers en collega's (2019) naar de mate van hypercorrectie bij grammaticalenormschendingen onder scholieren werden verschillende effecten bij diverse opleidingsniveaus gevonden. Uit de onderzoekresultaten bleek dat hogeropgeleiden over het algemeen beter presteerden dan lageropgeleiden, behalve bij constructies waar in het onderwijs weinig aandacht aan wordt gegeven. Het betrof zinsconstructies waarin men veel *dan* gebruikte, terwijl *als* correct is (4) en zinsconstructies waar men veel *hen* gebruikte, waar *hun* correct is (5). Bij deze constructies verdween ook het effect van opleidingsniveau; hogeropgeleiden presteerden niet beter dan lageropgeleiden.

(4) Zijn auto is twee keer zo groot *dan* die van ons.

(5) Hij vertelde *hen* dat de trein bijna vertrok.

Tot slot lijkt de sterkte van het effect van grammaticalenormschendingen af te hangen van de opvallendheid en de hoeveelheid aandacht die de constructie krijgt (Hubers et al., 2019; Vogel,

2019; van Bergen et al., 2011). Vogel (2019) stelt dat opvallende normschendingen gemiddeld als incorrechter en lelijker worden beoordeeld dan onopvallende normschendingen. Appelman en Schmierbach (2018) verwachtten dat nog een element een rol speelt in het effect van grammaticale fouten op de kwaliteit en geloofwaardigheid van nieuwsberichten: het soort fout.

Het huidige onderzoek

Concluderend geven diverse onderzoeken inzicht in het effect van grammaticale fouten op de geloofwaardigheid en kwaliteit van nieuwsberichten. Zo vonden Appelman en Bolls (2011), Appelman en Schmierbach (2018) en Beede en Mulnix (2017) dat artikelen met grammaticale fouten als minder correct, geloofwaardig, kwalitatief en informatief werden ervaren dan artikelen zonder grammaticale fouten. Deze onderzoeken richtten zich op algemene grammaticale fouten die in principe niet voorkomen in het dagelijks taalgebruik en daarmee ook niet in nieuwsartikelen. Grammaticalenormschendingen zijn een bijzondere vorm van taalfouten die wel voorkomen in het dagelijks taalgebruik en daarmee ook in nieuwsartikelen, maar volgens de prescriptieve regels niet zijn toegestaan. In het huidige onderzoek worden drie typen grammaticalenormschendingen onderzocht: de normschending *als* bij comparatieven (wordt aangeduid als *als/dan*), de normschending *die* als betrekkelijk voornaamwoord in combinatie met een onzijdig antecedent (wordt aangeduid als *die/dat*) en de normschending *hen* als indirect object zonder voorzetsel (wordt aangeduid als *hen/hun*). Gezien Appelman en Schmierbach (2018) in hun onderzoek de focus legden op de kwantiteit door verschillende aantallen grammaticale fouten in een experimentele condities te verwerken, is het tot op heden nog onduidelijk of sommige grammaticale fouten een meer uitgesproken effect hebben dan anderen. Daarom bevelen Appelman en Schmierbach (2018) aan om in een toekomstige studie het effect van het soort fout te onderzoeken. Door hier meer kennis over te genereren, kan het effect van grammatica op de verwerking van teksten beter worden begrepen. Ook kan deze wetenschappelijke kennis journalisten helpen tijdens het schrijven van artikelen om de geloofwaardigheid en kwaliteit van nieuwsartikelen te waarborgen. Deze belangen leiden tot de volgende onderzoeksvraag:

Wat is het effect van de grammaticalenormschendingen hen/hun, die/dat en als/dan in online nieuwsberichten op de waargenomen geloofwaardigheid en de waargenomen kwaliteit van het artikel?

Verwachtingen

Gezien de bekendheid van de normschending *als/dan* (Hubers & Hoop, 2013), wordt verwacht dat de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit van nieuwsartikelen die deze normschending bevatten (sterk) negatief worden beoordeeld ten opzichte van artikelen zonder grammaticalenormschendingen. Vogel (2019) stelt namelijk dat opvallende normschendingen gemiddeld als incorrecter en lelijker worden beoordeeld dan onopvallende normschendingen. Om deze reden is de volgende hypothese opgesteld (H_1): Online nieuwsberichten die de grammaticalenormschending *als/dan* bevatten worden negatiever beoordeeld op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit ten opzichte van online nieuwsberichten die geen grammaticalenormschendingen bevatten.

De literatuur geeft geen duidelijke aanleiding voor een verwachting rondom de normschending *die/dat*. Wel is het aannemelijk dat artikelen met deze normschending lager worden beoordeeld op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit, gezien de normschending tegen de prescriptieve grammaticaregels ingaat. Om deze reden is de volgende hypothese opgesteld (H_2): Online nieuwsberichten die de grammaticalenormschending *die/dat* bevatten worden negatiever beoordeeld op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit ten opzichte van online nieuwsberichten die geen grammaticalenormschendingen bevatten.

Gezien de onderzoeksresultaten van Hubers en collega's (2019) is de verwachting dat de aanwezigheid van de normschending *hen/hun* hypercorrectie tot gevolg zal hebben. Mogelijk worden teksten met *hen* als geloofwaardiger ervaren dan teksten met *hun*, gezien de hoge mate van prestige op *hen* en de taboe op het gebruik van *hun* (Hoop, 2020). Om deze reden is de volgende hypothese opgesteld (H_3): Online nieuwsberichten die de grammaticalenormschending *hen/hun* bevatten worden positiever beoordeeld op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit ten opzichte van online nieuwsberichten die geen grammaticalenormschendingen bevatten.

2. Methode

Participanten

Aan het huidige onderzoek hebben 36 participanten deelgenomen ($N = 36$) die geworven zijn via persoonlijke netwerken. De participanten is gevraagd de webpaginalink naar het onderzoek verder te verspreiden in het eigen netwerk, waardoor niet iedereen evenveel kans had om deel te nemen aan het experiment. Hierdoor maakte het huidige onderzoek gebruik van een selecte steekproef, specifiek *snowball sampling*. In totaal hebben 50 participanten deelgenomen, waarvan 14 participanten de vragenlijst vroegtijdig hebben afgebroken en het onderzoek niet voltooiden. De 36 participanten die de vragenlijst wel voltooiden, hebben Nederlands als moedertaal en zijn gemiddeld 38,22 jaar oud. De leeftijd varieerde tussen 19 en 84 jaar, met een standaardafwijking van 19,99 jaar. Het merendeel van de participanten (16 mannen, 19 vrouwen en één participant vulde ‘zeg ik liever niet’ in) was hoogopgeleid (hbo/wo: 80,56%), gevolgd door mbo (16,67%) en middelbaar onderwijs (2,78%). De meerderheid van de participanten gaf aan waarde te hechten aan correct taalgebruik (91,6%) en gaf aan zich te storen aan taalfouten in teksten (80,6%). Afsluitend kregen participanten tien zinnen voorgelegd in de vorm van een taaltoets. Bij iedere zin dienden ze aan te geven of deze correct of incorrect was. Uit de resultaten van de taaltoets bleek dat participanten gemiddeld 80,3% van de zinnen goed beantwoordde ($SD = 10.82$, 60% – 100%).

Materiaal

Het experiment bestond uit acht nieuwsberichten van 130 tot 180 woorden die ieder voorkwamen in vier condities: (1) *hen/hun*-fouten, (2) *die/dat*-fouten, (3) *als/dan*-fouten en (4) *geen grammaticalenormschending*. De normschendingen kenden een verschillende mate van bekendheid en opvallendheid, zoals Appelman en Bolls (2011) ook hanteerden met het verwerken van grammaticale fouten. Door hier diversiteit in aan te brengen, werd het mogelijk inzichtelijk te maken of bepaalde normschendingen een meer uitgesproken effect op de geloofwaardigheid en kwaliteit van nieuwsartikelen hadden dan anderen. In het onderzoek van Appelman en Schmierbach (2018) werden artikelen van 450 woorden gemanipuleerd met 30 grammaticale fouten. Gezien het huidige onderzoek uitsluitend het effect van diverse normschendingen beoogde te meten, telden de gemanipuleerde artikelen ieder twee grammaticalenormschendingen. Dit aantal is gekozen, gezien de artikelen in het huidige onderzoek minder woorden bevatten. De artikelen die participanten kregen te zien zijn geselecteerd via LexisNexis: een database met alle gepubliceerde krantenartikelen. Deze

selectie werd willekeurig uitgevoerd en gekozen door middel van *simple random sampling*. Hierbij werd rekening gehouden met de inhoud van de nieuwsberichten. Door participanten enkel neutrale nieuwsberichten te laten zien en geen bronvermelding te vermelden, werden mogelijke vooroordelen voorkomen. Het materiaal van het experiment is te vinden in Bijlage 2.

Onderzoeksontwerp

Het onderzoeksontwerp van dit experiment kwam gedeeltelijk overeen met de onderzoeken van Appelman en Bolls (2011) en Appelman en Schmierbach (2018). Het experiment maakte gebruik van een binnenproefpersoonontwerp wat inhoudt dat dezelfde groep participanten herhaaldelijk wordt ondervraagd. Er is voor dit onderzoeksontwerp gekozen, om mogelijke verschillen tussen participanten te reduceren omdat zij kunnen variëren in bijvoorbeeld hun mate van kennis over grammatica en visies op correct taalgebruik. Het experiment bevatte de afhankelijke variabelen ‘waargenomen geloofwaardigheid’ (meetniveau ordinaal) en ‘waargenomen kwaliteit’ (meetniveau ordinaal) en de onafhankelijke variabele ‘type normschending’ (meetniveau nominaal). Deze variabele werd onderverdeeld in vier condities:

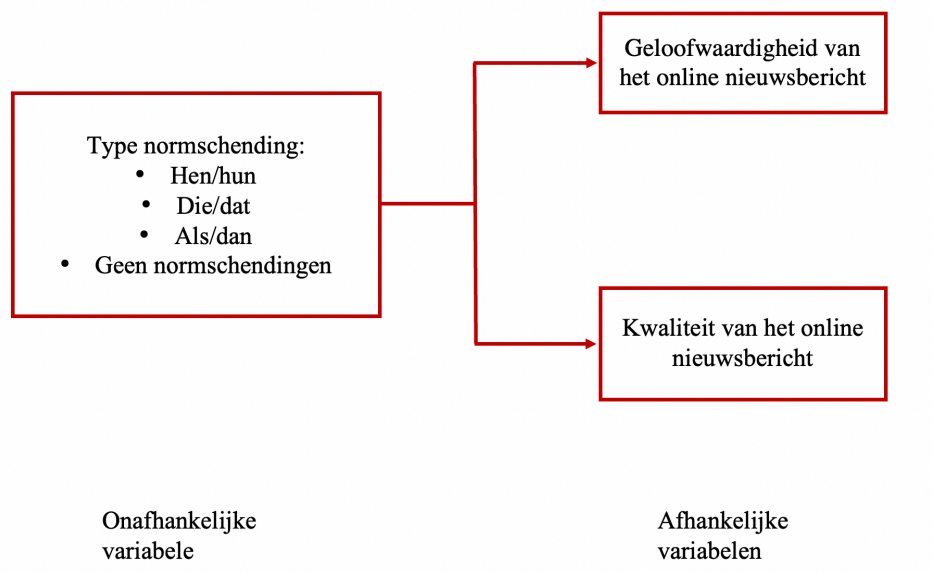
Conditie 1: Hen/hun

Conditie 2: Die/dat

Conditie 3: Als/dan

Conditie 4: Geen normschending (controleconditie)

In Figuur 1 is het analysemodel schematisch weergegeven.

Figuur 1
Analysemodel

Instrumentatie

Waargenomen geloofwaardigheid

De variabele ‘waargenomen geloofwaardigheid’ is geoperationaliseerd aan de hand van de theorie die Appelman en Bolls (2011) gebruikten om geloofwaardigheid te meten. De onderzoekers baseerden dit gedeeltelijk op een schaal gemaakt door Sundar (1999). Appelman en Bolls (2011) namen het gemiddelde van antwoorden op vijf oordelen: vooringenomenheid, eerlijkheid, objectiviteit, nauwkeurigheid en geloofwaardigheid (Sundar, 1999). Participanten beoordelen de nieuwsartikelen aan de hand van een 5-punts Likert schaal (1= ‘Helemaal niet’ tot 5 = ‘zeer veel’). In de huidige studie was de betrouwbaarheid van ‘waargenomen geloofwaardigheid’ bestaande uit vijf items onvoldoende: $\alpha = .697$. De oordelen op het item ‘vooringenomenheid’ weken sterk af van de andere vier items. Om de interne consistentie van de vragenlijst te verhogen, is het oordeel uit het huidige onderzoek verwijderd. De betrouwbaarheid van ‘waargenomen geloofwaardigheid’ bestaande uit vier items was daarmee adequaat: $\alpha = .867$. Het gemiddelde van de vier items is gebruikt als maat voor de geloofwaardigheid ten opzichte van online nieuwsberichten, die in de verdere analyses is gebruikt.

Waargenomen kwaliteit

De afhankelijke variabele ‘waargenomen kwaliteit’ is geoperationaliseerd aan de hand van de theorie die Appelman en Schmierbach (2018) gebruikten om de kwaliteit van nieuwsberichten

te meten. Zij maten waargenomen kwaliteit door het gemiddelde te nemen van antwoorden op vier oordelen: samenhangend, duidelijk, beknopt en goed geschreven. Participanten lazen voor het beantwoorden van de vragen de zin: ‘Ik vind de informatie van het bericht...’. Vervolgens beoordeelden de participanten de artikelen aan de hand van een 7-punts Likert schaal. In de huidige studie was de betrouwbaarheid van ‘waargenomen kwaliteit’ ten opzichte van online nieuwsberichten bestaande uit vier items adequaat: $\alpha = .847$. Het gemiddelde van de vier items is gebruikt als maat voor de kwaliteit ten opzichte van online nieuwsberichten, die in de verdere analyses is gebruikt.

Procedure

Het experiment werd online afgenomen via het programma Qualtrics. Allereerst kregen participanten een welkomsttekst en introductie te zien. In de instructies werd het doel van het onderzoek niet expliciet genoemd, zodat participanten de vragen zo neutraal mogelijk beantwoordden en de meting niet werd beïnvloed. In de instructie gingen participanten akkoord met de voorwaarden voor deelname aan het onderzoek, deze zijn gebaseerd op het toestemmingsformulier dat te vinden is in Bijlage 1. Vervolgens beantwoordden participanten een aantal vragen gerelateerd aan demografische gegevens. Daaropvolgend kregen participanten nieuwsberichten te zien met bijbehorende vragen. Door middel van randomisatie werden participanten aan de vier verschillende condities blootgesteld en kregen twee nieuwsberichten per grammaticalenormschending te zien. Na ieder nieuwsbericht moesten participanten vragen beantwoorden over de geloofwaardigheid en kwaliteit van het desbetreffende nieuwsartikel. Na het beantwoorden van de vragen dienden participanten twee vragen te beantwoorden over hun visie op correct taalgebruik. Ook kregen participanten verschillende correcte en incorrecte zinnen te zien om te beoordelen om hun huidige kennis in kaart te brengen. Gemiddeld deden participanten er 21,40 minuten ($SD = 10.93$) over om de gehele vragenlijst af te ronden.

Statistische toetsing

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag werd de data in het huidige onderzoek statistisch getoetst aan de hand van twee repeated measures ANOVA's met als onafhankelijke variabele ‘type normschending’ bestaande uit vier niveaus: (1) *hen/hun*-fouten, (2) *die/dat*-fouten, (3) *als/dan*-fouten en (4) *geen grammaticalenormschending*. Deze variant van de ANOVA is gebruikt, omdat dit onderzoek herhaaldelijke metingen uitvoert bij dezelfde groep

participanten. Daarnaast biedt de repeated measures ANOVA de mogelijkheid om de verschillende scores van dezelfde groep participanten met elkaar te vergelijken. Het huidige onderzoek voerde de repeated measures ANOVA tweemaal uit: één keer per afhankelijke variabele.

3. Resultaten

Repeated measures ANOVA waargenomen geloofwaardigheid

In Tabel 1 worden de beschrijvende statistieken van de afhankelijke variabele ‘waargenomen geloofwaardigheid’ weergegeven. Conditie 2 met de normschending *hen/hun* wordt het hoogst beoordeeld op geloofwaardigheid ($M = 3.56$, $SE = .10$, $SD = .61$). Daaropvolgend wordt conditie 4 met *geen normschending* ($M = 3.47$, $SE = .08$, $SD = .50$) en conditie 1 met de normschending *als/dan* ($M = 3.36$, $SE = .10$, $SD = .57$) het hoogst beoordeeld. Conditie 3 met de normschending *die/dat* wordt als laagst beoordeeld ($M = 3.29$, $SE = .10$, $SD = .60$). De gemiddelden laten minimale verschillen zien tussen de vier condities.

Tabel 1

Descriptieve statistieken waargenomen geloofwaardigheid

Conditie	M	SE	SD	N
1: Als/dan	3.358	.095	.573	36
2: Hen/hun	3.559	.101	.607	36
3: Die/dat	3.299	.100	.599	36
4: Geen	3.472	.083	.499	36

De repeated measures ANOVA van de variabele ‘waargenomen geloofwaardigheid’ voldoet aan de assumptie van sphericiteit ($W(5) = .751$, $p = .086$). Uit de repeated measures variantieanalyse van de waargenomen geloofwaardigheid van online nieuwsberichten bleek geen significant hoofdeffect van de typen grammaticalenormschendingen $F(3, 105) = 1.78$, $p = .156$, partial $\eta^2 = .048$.

Repeated measures ANOVA waargenomen kwaliteit

In Tabel 2 worden de beschrijvende statistieken van de afhankelijke variabele ‘waargenomen kwaliteit’ weergegeven. Conditie 2 met de normschending *hen/hun* wordt het hoogst beoordeeld op waargenomen kwaliteit ($M = 4.87$, $SE = .15$, $SD = .88$). Daaropvolgend wordt conditie 4 met *geen normschending* ($M = 4.67$, $SE = .20$, $SD = 1.17$) en conditie 3 met de normschending *die/dat* ($M = 4.47$, $SE = .16$, $SD = .94$) het hoogst beoordeeld. Conditie 1 met de normschending *als/dan* wordt als laagst beoordeeld ($M = 4.41$, $SE = .18$, $SD = 1.06$). De gemiddelden laten minimale verschillen zien tussen de vier condities.

Tabel 2*Descriptieve statistieken waargenomen kwaliteit*

Conditie	M	SE	SD	N
1: Als/dan	4.413	.177	1.064	36
2: Hen/hun	4.865	.147	.883	36
3: Die/dat	4.469	.157	.944	36
4: Geen	4.667	.195	1.169	36

De repeated measures ANOVA van de variabele ‘waargenomen geloofwaardigheid’ voldoet niet aan de assumptie van sphericiteit ($W(5) = .719, p = .049$). Om deze reden de Greenhouse-Geisser-correctie toegepast. Uit de repeated measures variantieanalyse van waargenomen kwaliteit van online nieuwsberichten bleek geen significant hoofdeffect van de typen grammaticalenormschendingen $F(2.48, 86.86) = 1.780, p = < .166$, partial $\eta^2 = .048$.

4. Discussie

Dit onderzoek had als doel om een mogelijk verschil in de effecten van drie soorten grammaticalenormschendingen op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit van online nieuwsberichten in kaart te brengen. De onderzoeksvraag luidde als volgt: *Wat is het effect van de grammaticalenormschendingen hen/hun, die/dat en als/dan in online nieuwsberichten op de waargenomen geloofwaardigheid en de waargenomen kwaliteit van het artikel?* Dit is in onderzocht, omdat het tot op heden nog onduidelijk is of sommige grammaticale fouten een meer uitgesproken effect hebben dan anderen. Het huidige onderzoek bracht aan de hand van een online experiment de effecten van drie typen grammaticalenormschendingen in kaart. Voorafgaand werd verwacht dat nieuwsartikelen met de grammaticalenormschending *als/dan* en *die/dat* negatiever beoordeeld zouden worden op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit ten opzichte van online nieuwsberichten die geen grammaticalenormschending bevatten. Ook werd verwacht dat nieuwsartikelen met de grammaticalenormschending *hen/hun* positiever beoordeeld zouden worden op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit ten opzichte van online nieuwsberichten die geen grammaticalenormschending bevatten. Uit de onderzoeksresultaten bleek echter geen significant verschil in de effecten van de drie typen grammaticalenormschendingen op zowel de waargenomen geloofwaardigheid als de waargenomen kwaliteit.

Verklaringen resultaten

De eerste hypothese van het huidige onderzoek luidde (H₁): Online nieuwsberichten die de grammaticalenormschending *als/dan* bevatten worden negatiever beoordeeld op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit ten opzichte van online nieuwsberichten die geen grammaticalenormschendingen bevatten. De onderzoeksresultaten van de normschending *als/dan* lieten echter geen significant negatievere beoordeling zien op zowel waargenomen geloofwaardigheid als waargenomen kwaliteit ten opzichte van nieuwsartikelen zonder grammaticalenormschendingen. De onderzoeksresultaten geven daarmee geen bewijs voor de eerste hypothese.

De tweede hypothese van de het huidige onderzoek luidde (H₂): Online nieuwsberichten die de grammaticalenormschending *die/dat* bevatten worden negatiever beoordeeld op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit ten opzichte van online nieuwsberichten die geen grammaticalenormschendingen bevatten. De onderzoeksresultaten

van de normschending *die/dat* lieten echter geen significant negatievere beoordeling zien op zowel waargenomen geloofwaardigheid als waargenomen kwaliteit ten opzichte van nieuwsartikelen zonder grammaticalenormschendingen. De onderzoeksresultaten geven daarmee geen bewijs voor de tweede hypothese.

De derde hypothese van het huidige onderzoek luidde (H_3): Online nieuwsberichten die de grammaticalenormschending *hen/hun* bevatten worden positiever beoordeeld op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit ten opzichte van online nieuwsberichten die geen grammaticalenormschendingen bevatten. Ook de onderzoeksresultaten van de normschending *hen/hun* lieten geen significant positievere beoordeling zien op zowel waargenomen geloofwaardigheid als waargenomen kwaliteit ten opzichte van nieuwsartikelen zonder grammaticalenormschendingen. De onderzoeksresultaten geven daarmee geen bewijs voor de derde hypothese.

Ondanks dat er geen verschillen zijn gevonden in de data, is wel te zien dat de data in de richting gaat die vooraf werd verwacht. Zo leverde de normschending *hen/hun* een iets hogere waargenomen geloofwaardigheid en kwaliteit op ten opzichte van de conditie zonder normschending. Dit resultaat is te verklaren aan de hand van de vooraf geformuleerde verwachting dat de aanwezigheid van de normschending *hen/hun* hypercorrectie tot gevolg zal hebben (Hubers et al., 2019). Ook stelt Hoop (2020) dat het waarschijnlijk is dat teksten met *hen* als geloofwaardiger worden ervaren, gezien de hoge mate van prestige op *hen* en de taboe op het gebruik van *hun*. Na de normschending *hen/hun* werd de conditie *geen normschending* het hoogst beoordeeld op waargenomen geloofwaardigheid en kwaliteit. Dit resultaat is mede te verklaren doordat de meerderheid van de participanten in het onderzoek aangeeft waarde te hechten aan correct Nederlands en zich stoort aan taalfouten in teksten. Ook heeft de meerderheid van de participanten de vragen in de taaltoets goed beantwoord.

Het uitblijven van significante verschillen is mogelijk te verklaren aan de hand van het aantal fouten dat in de condities van het huidige onderzoek is verwerkt. Appelman en Schmierbach (2018) hanteerden in hun onderzoek diverse aantallen fouten en vonden uitsluitend bij artikelen van 450 woorden met 30 fouten significante effecten. Doordat het materiaal in het huidige onderzoek uit kortere teksten bestaat, is gekozen voor twee grammaticalenormschendingen per conditie. In vergelijking met de studie van Appelman en Schmierbach (2018) is dit aantal relatief laag en is daarmee een mogelijke reden voor het ontbreken van een significant effect in de data. Een andere verklaring voor het uitblijven van significante verschillen is dat grammaticalenormschendingen mogelijk minder opvallen en minder goed worden herkend dan grammaticale fouten. Tot slot telt het huidige onderzoek een

beperkt aantal participanten. Wanneer een grotere participanten aan het experiment had deelgenomen, was er mogelijk wel een significant effect geconstateerd.

Beperkingen huidige onderzoek

De ruime meerderheid van de deelnemende participanten is hogeropgeleid (hbo/wo) waardoor de steekproef niet de gewenste balans heeft. Wanneer de verdeling tussen hoger- en lageropgeleiden meer in balans zou zijn, is de verwachting dat de effecten tussen de typen normschendingen nog kleiner zouden worden en de resultaten dichterbij elkaar zouden liggen gezien lageropgeleiden de normschendingen mogelijk minder goed herkennen.

Aan het huidige onderzoek namen 36 participanten ($N = 36$) deel. Volgens de centrale limietstelling is de steekproefverdeling van steekproeven met minimaal $N = 30$ normaal verdeeld en mogen de onderzoeksresultaten na statistische toetsing gegeneraliseerd worden naar de populatie. Het huidige onderzoek voldoet met 36 participanten aan de centrale limietstelling, maar dit aantal ligt dicht bij de grens. Hierdoor is het voor de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek wenselijk om het aantal participanten te verhogen.

Aanbevelingen vervolgonderzoek

Voor vervolgonderzoek is het raadzaam om de huidige studie te herhalen door het aantal grammaticalenormschendingen in de condities te verhogen. Zo kan worden onderzocht bij hoeveel grammaticalenormschendingen er een significant effect optreedt op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit van online nieuwsberichten.

Ook is het interessant om het mogelijke effect van opleidingsniveau en geslacht te onderzoeken. De onderzoeksresultaten van Hubers en collega's (2019) lieten namelijk verschillende effecten bij diverse opleidingsniveaus zien en Lybaert en collega's (2020) stellen dat vrouwen normgevoeliger zijn dan mannen. Daarnaast waren de participanten van de onderzoeken van Appelman en Bolls (2011), Appelman en Schmierbach (2018) en Hubers en collega's (2020) met name studenten of middelbare scholieren.

5. Conclusie

In dit experimentele onderzoek werd een mogelijk verschil in het effect van een drietal grammaticalenormschendingen op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit van nieuwsberichten onderzocht. Deze normschendingen waren *als* bij comparatieven, *die* als betrekkelijk voornaamwoord in combinatie met een onzijdig antecedent en *hen* als indirect object zonder voorzetsel. De onderzoeksvraag luidde als volgt: *Wat is het effect van de grammaticalenormschendingen hen/hun, die/dat en als/dan in online nieuwsberichten op de waargenomen geloofwaardigheid en de waargenomen kwaliteit van het artikel?*

Uit de onderzoeksresultaten bleek dat de drie onderzochte normschendingen geen significant afwijkende effecten hadden op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit van online nieuwsberichten. Doordat de data geen verschil uitwees, lijkt in het huidige onderzoek geen bewijs te zijn gevonden voor de geformuleerde hypothesen. Er kan voorzichtig geconcludeerd worden dat de grammaticalenormschendingen *als/dan*, *die/dat* en *hun/hen* geen effect hebben op de waargenomen geloofwaardigheid en waargenomen kwaliteit van online nieuwsberichten en dat het daarmee niet uitmaakt welke van de drie grammaticalenormschendingen in een online nieuwsbericht staan vermeld.

Referentielijst

- Appelman, A., & Bolls, P. (2011). Article recall, credibility lower with grammar errors. *Newspaper Research Journal*, 32(2), 50–62.
<https://doi.org/10.1177/073953291103200205>
- Appelman, A., & Schmierbach, M. (2018). Make no mistake? Exploring cognitive and perceptual effects of grammatical errors in news articles. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 95(4), 930–947. <https://doi.org/10.1177/1077699017736040>
- Beede, P., & Mulnix, M. W. (2017). Grammar, spelling error rates persist in digital news. *Newspaper Research Journal*, 38(3), 316–327.
<https://doi.org/10.1177/0739532917722766>
- Bird, S. E. (2009). The future of journalism in the digital environment. *Journalism*, 10(3), 293–295. <https://doi.org/10.1177/1464884909102583>
- Burgoon, M., & Miller, G. R. (1985). An expectancy interpretation of language and persuasion. In *Recent Advances in Language, Communication, and Social Psychology*. Routledge.
- Corten, M., Rozane, D. C., Lieve, D. W., & Kathleen, S. (2012). Wie ‘maaldt’ erom? Het effect van taalfouten op de geloofwaardigheid van geschreven nieuws in een quasi-experimenteel design. *Etmaal van de communicatiewetenschap*.
- Decamp, D. (1972). Hypercorrection and rule generalization. *Language in Society*, 1(1), 87–90. <https://doi.org/10.1017/S0047404500006552>
- Everard, A., & Galletta, D. F. (2005). How presentation flaws affect perceived site quality, trust, and intention to purchase from an online store. *Journal of Management Information Systems*, 22(3), 56–95. <https://doi.org/10.2753/MIS0742-1222220303>

- Ha, L., & Fang, L. (2012). Internet experience and time displacement of traditional news media use: An application of the theory of the niche. *Telematics and Informatics*, 29(2), 177–186. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2011.06.001>
- Hoop, H. de. (2020). Het verlies van een persoonlijk voornaamwoord*: Waarom hun straks geen hun meer zeggen. *Nederlandse Taalkunde*, 25(2–3), 355–362. <https://doi.org/10.5117/NEDTAA2020.2-3.018.DEHO>
- Hubers, F., & Hoop, H. de. (2013). The effect of prescriptivism on comparative markers in spoken Dutch. *Linguistics in the Netherlands*, 30(1), 89–101. <https://doi.org/10.1075/avt.30.07hub>
- Hubers, F., Redl, T., Vos, H. de, Reinartz, L., & Hoop, H. de. (2020). Processing prescriptively incorrect comparative particles: Evidence from sentence-matching and eye-tracking. *Frontiers in Psychology*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00186>
- Hubers, F., Snijders, T. M., & de Hoop, H. (2016). How the brain processes violations of the grammatical norm: An fMRI study. *Brain and Language*, 163, 22–31. <https://doi.org/10.1016/j.bandl.2016.08.006>
- Hubers, F., Trompenaars, T., Collin, S., De Schepper, K., & De Hoop, H. (2019). Hypercorrection as a by-product of education. *Applied Linguistics*, 41(4), 552–574. <https://doi.org/10.1093/applin/amz001>
- Jansen, F., & De Roo, E. (2012). *Fouten tellen. De invloed van de dichtheid van dt-fouten op de lezerswaardering*. Neerlandistiek. <http://www.neerlandistiek.nl/10.02>
- Kloeke, G. G. (1924). 'Klankoverdrijving en goedbedoelde (hypercorrecte) taalvormen'. 43, 88–161.
- Kloet, L., Renkema, J., & van Wijk, C. (2003). Waarom foutloos schrijven? Het effect van taalfouten op tekstwaardering, imago en overtuigingskracht. In *Studies in taalbeheersing* (pp. 270–279). Koninklijke Van Gorcum Assen.

- Lybaert, C., Clerck, B. D., Plevvoets, K., Loete, T., & Depovere, S. (2020). De impact van taal en gender in negatieve reviews: Een experimentele studie naar gepercipieerde geloofwaardigheid en consumentengedrag. *Tijdschrift Voor Taalbeheersing*, 42(1), 55–94. <https://doi.org/10.5117/TVT2020.1.003.LYBA>
- Raedts, M., & Roozen, I. (2015). “De terughaalactie geldt alleen voor de hierboven afgebeelde pizza’s geldig.”: Het effect van taalfouten in product recall-advertenties. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 43(3). <https://doi.org/10.5117/2015.043.003.292>
- RTL Nieuws. (2015, juni 22). *Spelling weer getoetst op eindexamen havo en vwo*. RTL Nieuws. <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/1114216/spelling-weer-getoetst-op-eindexamen-havo-en-vwo>
- Sassen, A. (1963). ‘Endogeen en exogeen taalgebruik’. *De Nieuwe Taalgids*, 56, 10–21.
- Schütze, C. T. (1996). *The empirical base of linguistics: Grammaticality judgments and linguistic methodology*. University of Chicago Press.
- Sundar, S. S. (1999). Exploring receivers’ criteria for perception of print and online news. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 76(2), 373–386. <https://doi.org/10.1177/107769909907600213>
- Taylor, K. A. (2003). Marketing yourself in the competitive job market: An innovative course preparing undergraduates for marketing careers. *Journal of Marketing Education*, 25(2), 97–107. <https://doi.org/10.1177/0273475302250577>
- van Bergen, G., Stoop, W., Vogels, J., & Hoop, H. de. (2011). Leve hun! Waarom hun nog steeds hun zeggen. *Nederlandse Taalkunde*, 16(1), 2–29. <https://doi.org/10.5117/NEDTAA2011.1.LEVE468>
- Vogel, R. (2019). Grammatical taboos: An investigation on the impact of prescription in acceptability judgement experiments. *Zeitschrift für Sprachwissenschaft*, 38(1), 37–79. <https://doi.org/10.1515/zfs-2019-0002>

Bijlagen

Bijlage 1: Checklist ETC-GW (versie 1.6, november 2020)

U vult de vragen in door bij het gekozen antwoord te klikken op het vierkantje ☐

Na klikken verschijnt er in dit vierkantje een kruis ☒

1. Is een zorginstelling bij het onderzoeksplan betrokken?

Toelichting: dit is het geval als één van de situaties a/b/c hierna van toepassing is op het voorgenomen onderzoek.

- A. één of meer medewerkers van een zorginstelling is bij het onderzoek betrokken als opdrachtgever of verrichter/uitvoerder
- B. het onderzoek vindt plaats binnen de muren van de zorginstelling, en dient naar de aard van het onderzoek normaliter niet buiten de muren van de zorginstelling plaats te vinden
- C. aan het onderzoek nemen patiënten/cliënten van de zorginstelling (in de hoedanigheid van behandeling) deel

☒ Nee → doorgaan met vragenlijst

☐ Ja → Heeft een Medisch-Ethische Toetsingscommissie geoordeeld dat het geplande onderzoek niet WMO-plichtig is?

☐ Ja → doorgaan met vragenlijst

☐ Nee → Deze aanvraag moet door een erkende Medisch-Ethische Toetsingscommissie behandeld worden, bijvoorbeeld de [CMO Regio Arnhem Nijmegen](#) → einde checklist

2. Wensen subsidiegevers toetsing van het onderzoeksplan door een erkende Medisch-Ethische Toetsingscommissie?

☒ Nee → doorgaan met vragenlijst

☐ Ja → Deze aanvraag moet door een erkende Medisch-Ethische Toetsingscommissie behandeld worden, bijvoorbeeld de [CMO Regio Arnhem Nijmegen](#) → einde checklist

3. Is er sprake van een [medisch-wetenschappelijk onderzoek dat mogelijk risico's met zich meebrengt](#) voor de deelnemende persoon?

☒ Nee → doorgaan met vragenlijst

☐ Ja → Deze aanvraag moet door een erkende Medisch-Ethische Toetsingscommissie behandeld worden, bijvoorbeeld de [CMO Regio Arnhem Nijmegen](#) → einde checklist

Standaard-onderzoeksmethode

4. Valt de methode van het beoogde onderzoek onder een van de [beschreven standaardonderzoeken](#) van de FdL of FFTR?

☒ Ja → 1. Attitude onderzoek → doorgaan met vragenlijst

☐ Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist

Deelnemende personen

5. Gaat het bij het voorgenomen onderzoek om een gezonde populatie?

☒ Ja → doorgaan met vragenlijst

☐ Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → [ga naar toetsprocedure](#)

6. Is er sprake van onderzoek bij minderjarigen (<16 jaar) of bij wilsonbekwamen?

☐ Ja → toetsing noodzakelijk, einde checklist → [ga naar toetsprocedure](#)

☒ Nee → doorgaan met vragenlijst

Aard van het onderzoek

7. Wordt er een methode gebruikt die het mogelijk maakt bij toeval een bevinding te doen waarvan de deelnemende persoon op de hoogte zou moeten worden gesteld?

☐ Ja → toetsing noodzakelijk, einde checklist → [ga naar toetsprocedure](#)

☒ Nee → doorgaan met vragenlijst

8. Worden deelnemende personen aan handelingen onderworpen of worden aan de deelnemende personen bepaalde gedragswijzen opgelegd die ongerief kunnen inhouden?

☐ Ja → toetsing noodzakelijk, einde checklist → [ga naar toetsprocedure](#)

☒ Nee → doorgaan met vragenlijst

9. Zijn de in te schatten risico's verbonden aan het onderzoek minimaal?

☐ Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → [ga naar toetsprocedure](#)

☒ Ja → doorgaan met vragenlijst

10. Wordt er een andere vergoeding geboden aan de deelnemende personen dan gebruikelijk?

☐ Ja → toetsing noodzakelijk, einde checklist → [ga naar toetsprocedure](#)

☒ Nee → doorgaan met vragenlijst

11. Indien er [misleiding](#) plaatsvindt, voldoet de procedure dan aan de eisen zoals beschreven in het protocol van de ETC-GW?

☐ Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → [ga naar toetsprocedure](#)

☒ Ja → doorgaan met vragenlijst

12. Wordt voldaan aan de standaardregels in verband met [anonimiteit en privacy](#) zoals beschreven in het protocol van de ETC-GW?

☐ Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → [ga naar toetsprocedure](#)

☒ Ja → doorgaan met vragenlijst

Afname van het onderzoek

13. Wordt het onderzoek bij een externe instelling (bijv. school, ziekenhuis) uitgevoerd?

☒ Nee → doorgaan met vragenlijst

- ☐ Ja → Heeft/krijgt u schriftelijke toestemming van deze instelling?
 - ☐ Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → [ga naar toetsprocedure](#)
 - ☐ Ja → doorgaan met vragenlijst

14. Is er een aanspreekpunt waar deelnemende personen terecht kunnen met vragen over het onderzoek en worden zij hiervan op de hoogte gesteld?

- ☐ Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → [ga naar toetsprocedure](#)
- ☒ Ja → doorgaan met vragenlijst

15. Wordt aan deelnemende personen duidelijk waar klachten over deelname aan het onderzoek kunnen worden geuit en hoe deze behandeld zullen worden?

- ☐ Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → [ga naar toetsprocedure](#)
- ☒ Ja → doorgaan met vragenlijst

16. Zijn de deelnemende personen volledig vrij om deel te nemen aan het onderzoek, en om hiermee op elk moment te stoppen wanneer zij dat willen, om welke reden dan ook?

- ☐ Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → [ga naar toetsprocedure](#)
- ☒ Ja → doorgaan met vragenlijst

17. Worden deelnemende personen voorafgaand aan deelname voorgelicht over doel, aard en duur, risico's en bezwaren van de studie? (zie [toelichting over informatie en toestemming](#) en [voorbeelddocumenten](#))

- ☐ Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → [ga naar toetsprocedure](#)
- ☒ Ja → doorgaan met vragenlijst

18. Tekenende deelnemende personen en/of hun vertegenwoordigers voor toestemming deelname aan onderzoek? (zie [toelichting over informatie en toestemming](#) en [voorbeelddocumenten](#))

- ☐ Nee → toetsing noodzakelijk, einde checklist → [ga naar toetsprocedure](#)
- ☒ Ja → checklist **afgerond**

Als u de ingevulde resultaten wilt vastleggen, kunt u het ingevulde bestand opslaan.

Als u een goedkeuring van de ETC-GW nodig hebt wegens de vereiste van een tijdschriftredactie of een subsidieverstrekker, zult u de formele toetsprocedure van de ETC-GW moeten doorlopen.

Bijlage 2: Online vragenlijst

Inleidende vragen

1. Wat is uw hoogst genoten opleiding?
 - ☐ Vmbo
 - ☐ Hbo
 - ☐ Wo
2. Wat is uw leeftijd? (gebruik alleen hele getallen)
3. Wat is uw geslacht?
 - ☐ Man
 - ☐ Vrouw
 - ☐ Anders
 - ☐ Wil ik niet zeggen

participant krijgt uitleg over het experiment en ziet nieuwsberichten met diverse condities

Vragen waargenomen geloofwaardigheid

Ik vind het nieuwsbericht...

	Volledig mee oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Volledig mee eens
Eerlijk	0	0	0	0	0
Objectief	0	0	0	0	0
Nauwkeurig	0	0	0	0	0
Geloofwaardig	0	0	0	0	0

Vragen waargenomen kwaliteit

Ik vind het nieuwsbericht...

	Volledig mee oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Volledig mee eens
Samenhangend	0	0	0	0	0
Duidelijk	0	0	0	0	0
Beknopt	0	0	0	0	0
Goed geschreven	0	0	0	0	0

Afsluitende vragen

1. Ik heb sowieso niet genoeg geld voor een vakantie in het buitenland.
 - ☐ Correct
 - ☐ Incorrect
2. Hij gaf hen het boek.
 - ☐ Correct
 - ☐ Incorrect
3. Ik ga naar het evenement die vandaag in de stad is.
 - ☐ Correct
 - ☐ Incorrect

4. Vanavond ga ik bij mijn vader op bezoek.
 - ☐ Correct
 - ☐ Incorrect
5. Ik zit in een bus die over de weg heen slingert.
 - ☐ Correct
 - ☐ Incorrect
6. Dit gouden horloge is veel geld waard.
 - ☐ Correct
 - ☐ Incorrect
7. Ik heb teveel gegeten.
 - ☐ Correct
 - ☐ Incorrect
8. Margriet is groter dan Piet.
 - ☐ Correct
 - ☐ Incorrect
9. De genodigde gaf het cadeau aan hun.
 - ☐ Correct
 - ☐ Incorrect
10. In Nederland zijn mensen directer als in België.
 - ☐ Correct
 - ☐ Incorrect

Bijlage 3: Nieuwsartikelen

1 = hun/hen

2 = als/dan

3 = die/dat

4 = geen normschending

Artikel 1: Renovatie van complex aan het Rode-Kruisplein

In het appartementencomplex dat aan het Rode-Kruisplein in Doetinchem ligt, worden 101 woningen gerenoveerd. De vaak oudere bewoners moeten daarom elders een onderkomen zoeken. Sité Woondiensten biedt hun daarom een uitrust- of logeerwoning aan.

In de uitrustwoning kunnen bewoners tijdens de werkzaamheden terecht om een kop koffie te drinken. In een logeerwoning kan ook worden overnacht. Beide woningen zijn echter wel kleiner dan hun oorspronkelijke appartement.

'Soms is dat niet voldoende bijvoorbeeld bij mensen met een specifieke zorgvraag', volgens een woordvoerder van Sité Woondiensten. 'Dan kijken we of we hun een maatwerkoplossing kunnen bieden. Zo zoeken we naar manieren om de renovatie zo soepel mogelijk te laten verlopen'. Het appartementencomplex dat gebouwd is in 1987 is toe aan onderhoud en moet energiezuinig worden gemaakt. Met alle bewoners is vooraf gesproken, volgens Sité: 'Over wat ze nodig hebben om comfortabel te wonen. Zo heeft de ene bewoner een hoger bed nodig dan de andere bewoner.' Het werk begint in april. Verwacht wordt dat het eind 2022 af is.

Artikel 2: Eerste lampje brandt voor verbouwing Den Bolder

Met het onthullen van een 'verbouwings-thermometer' aan de voorgevel van Den Bolder, gaf burgemeester Sacha Ausems gisteravond het startschot dat voor een grote inzamelingsactie voor nieuw interieur voor de 'huiskamer van Waspik' moet leiden.

„Er is een plan opgesteld om Den Bolder in de toekomst als huiskamer in te richten die laagdrempeliger is dan momenteel”, vertelt voorzitter Martin van Steijn van vereniging Den Bolder. „In het plan dat opgesteld is, draagt de gemeente de kosten voor de nodige verbouwing. Ook de bibliotheek wordt betrokken in het plan. Wij geven hun namelijk de mogelijkheid om met ons te zorgen voor de inrichting.”

Met allerlei acties, subsidies en giften wil Den Bolder het komende jaar een ton bij elkaar krijgen. Na deze officiële aftrap is 'Den Bolder Doet' op zaterdag 16 april de eerste grote activiteit: Bolder-vrijwilligers gaan tegen betaling klussen doen bij mensen om hun het werk uit handen te nemen. Burgemeester Ausems heeft er alle vertrouwen in dat het Den Bolder gaat lukken. Na de onthulling van de 'thermometer' brandde de lamp sneller dan verwacht: de eerste 3500 euro is binnen. Nog dertig lampen te gaan.

Artikel 3: Luidt het voorjaar in met een wandeling

Regio - Op zondag 13 maart luidt Landschap Overijssel het voorjaar in dat gevierd wordt met een voorjaarswandeling in het Reestdal. De wandelliefhebbers zijn vanaf 13:30 uur welkom bij Bezoekerscentrum De Wheem in Oud Avereest. Natuurgidsen

Henny en Harrold zullen hun dan informatie geven over de flora en fauna in de omgeving.

Tijdens de wandeling ga je ontdekken dat de natuur langzaam wakker wordt en zich gereed maakt voor een periode van groei en bloei. Ook al zijn de voorjaarsmaanden frisser **dan** de zomermaanden; de natuur begint al wel te ontluiken.

Knoppen in bomen en struiken beginnen te ontwikkelen. De eerste bomen verspreiden hun stuifmeel en het gras kleurt langzaam groener **dan** in de wintermaanden. Mannetjesvogels proberen vrouwtjesvogels te verleiden en ze laten **hun** de mooiste tonen horen. Loop gezellig mee en voel het voorjaar naderen. Na het grauwe weer **dat** met de wintermaanden gepaard gaat, is het heerlijk om een frisse neus te halen in het mooie Reestdal. Zeker met de belofte van het voorjaar in het verschiet.

Artikel 4: Amsterdam biedt hoger onderwijs aan jongeren zonder verblijfsstatus

Als eerste stad in Nederland gaat Amsterdam ongedocumenteerde jongeren de mogelijkheid geven een studie te volgen aan een hogeschool of universiteit. De gemeente heeft hiervoor afspraken gemaakt met alle hoger onderwijsinstellingen in de stad.

Het gaat om een proef van twee jaar. De gemeente wil hiermee voorkomen dat jongeren zonder geldige verblijfsstatus in de illegaliteit belanden, waardoor ze minder kansen hebben **dan** jongeren met een geldige verblijfsstatus. De gemeente geeft **hun** graag een gelijke kans.

Het werk **dat** ze doen bestaat vaak uit de schoonmaak of de bouw. Ze zijn vaker werkzaam in het zwarte circuit **dan** anderen. De kinderen van ongedocumenteerden die in Nederland zijn geboren zijn vaak mede de dupe. De overheid kent **hun** namelijk geen geldige verblijfsstatus toe. Hierdoor verloopt hun recht op onderwijs op hun 18de verjaardag. Een vervolgopleiding aan een hogeschool of universiteit is vaak niet mogelijk.

De onderwijsinstellingen die het convenant hebben ondertekend, laten deze studenten tegen een gereduceerd tarief toe. In het programma **dat** is ontworpen zullen deze jongeren ook begeleidt worden bij het aanvragen van een studievissum.

Artikel 5: Dijkgraaf: volgend jaar ruim 1600 meer vroegtijdige schoolverlaters

Vorig studiejaar zijn meer jongeren tussen de 12 en de 23 jaar zonder havo-, vwo- of mbo-2-diploma van school gegaan. In totaal verlieten 24.385 leerlingen het onderwijs zonder papiertje, schrijft minister Robbert Dijkgraaf (Onderwijs) in een brief aan de Tweede Kamer. **Dat is ruim 7 procent meer dan het jaar ervoor. Het college van bestuur dat er onderzoek naar gedaan heeft, is heel stellig.**

Volgens de minister hebben waarschijnlijk verschillende factoren een rol gespeeld. Zo zijn meer leerlingen doorgestroomd naar het mbo, omdat er in 2020 geen centraal eindexamen was vanwege de coronacrisis. Verder dragen de toegenomen psychische klachten en de aangetrokken arbeidsmarkt mogelijk bij aan het hogere aantal schoolverlaters. **Het aanpassingsvermogen dat leerlingen normaal gesproken hebben, leek door corona wat weggezakt. De school geeft hun daarom extra begeleiding dit jaar.**

Volgens Dijkgraaf kan het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) scholen helpen om het mentale welzijn van leerlingen te verbeteren en om beter contact te behouden. **Ook kunnen ze**

de middelen inzetten om **hun** extra lessen te geven. De vraag is of ze daarmee beter worden **dan** voorheen.

Artikel 6: Autobedrijf wijkt voor rijwoningen

De bouw van zeven rijwoningen op het terrein **dat** was overgenomen van autobedrijf Olde Theussink, was een project van de lange adem, vertelt projectontwikkelaar Henk Hibolling uit Boekelo. "Mijn eerste plan ging nog uit van twee tweekappers. **Dat is veel gemakkelijker dan de bouw van zeven rijwoningen. Maar toen Hans het verhaal van Jurran en Daan vertelde, heb ik hun gevraagd of ze mij wilden contacteren.**"

Dat leidde ertoe dat Hilbolling koos voor een andere doelgroep. Alle woningen worden voorzien van een warmtepomp. De ontwikkelaar is nog in gesprek met twee potentiële bouwers. **Waar de eindwoningen voor net onder de drie ton in de verkoop gaan, zullen de tussenwoningen iets goedkoper zijn dan drie ton.** Het vroegere bedrijfspand wordt volledig gesloopt. De naastliggende woning blijft gehandhaafd en gaat in de verkoop.

Hilbolling benadrukt dat de nieuwe woningen bedoeld zijn voor jonge Luttenaren. **Hij geeft hun daarom als eerste de mogelijkheid om deze woningen te kopen. Het college dat een oordeel moet vellen over de bouw is vorige week akkoord gegaan met het bouwplan.**

Artikel 7: Medewerkers De Kap maken tuin van de Sprengerhof in Ugchelen klaar voor het voorjaar

De medewerkers van stichting De Kap begeleiden vrijwilligers en mantelzorgers, maar steken zelf ook graag de handen uit de mouwen. Aanstaande vrijdag nemen zij de tuin van woonzorgcentrum Sprengenhof onder handen.

Zodra de eerste zonnestralen doorbreken genieten bewoners en het personeel van de Sprengenhof van de tuin. Om deze klaar te maken voor het voorjaar, worden medewerkers van De Kap ingezet. Het terras, **dat al lang niet is schoongemaakt, krijgt een grotere beurt dan anders zodat de bewoners helemaal klaar zijn voor het voorjaar. "We willen hun een mooie plek geven waar ze kunnen genieten van het buitenleven."**

De schoonmaakactie van de stichting wordt gehouden in het kader van NLdoet. Het doel van NLdoet is om vrijwilligerswerk aandacht en waardering te geven. Hiervoor worden mensen gevraagd om vrijwillig een dagdeel mee te helpen bij een organisatie en daar een klus te klaren. "Het is naast heel gezellig ook goed om iets voor de bewoners te doen. **We gunnen hun een fijne tuin. Daarnaast levert het werk dat wordt verzet meer waardering op dan je in eerste instantie denkt.**"

Artikel 8: Klopjacht op moordenaar van daklozen

De politiekorpsen van New York en Washington zoeken een aanvaller die in totaal 5 daklozen in Washington en New York zou hebben beschoten. **De kans dat ze de aanvaller gezamenlijk vinden, is groter dan wanneer ze dit alleen zouden doen. Volgens The Washington Post meldde de politie hun dat twee van de vijf slachtoffers zijn overleden.**

In totaal vonden drie schietpartijen in Washington en New York plaats. De eerste twee aanvallen waren nog niet fataal. De slachtoffers konden met niet-levensbedreigende schotwonden naar het ziekenhuis dat in de buurt was worden gebracht. De derde aanval liep minder goed af dan de eerste twee aanvallen: een dakloze werd namelijk op 9 maart in Washington dood aangetroffen.

In New York liet burgemeester Eric Adams zondag aan verslaggevers weten dat een aanvaller zaterdag op twee verschillende tijdstippen op twee dakloze mannen was afgelopen die op straat lagen te slapen. De burgemeester vertelde hun dat de aanvaller op deze mannen schoot. Het slachtoffer dat als laatste beschoten werd, overleed ter plekke.

Bijlage 4: Verklaring geen fraude en plagiaat

Onderteken dit *Verklaring geen fraude en plagiaat* formulier en voeg dit formulier als laatste bijlage toe aan de eindversie van de bachelorscriptie die wordt ingeleverd bij de eerste begeleider.

Ondergetekende
Maartje (MH) de Groot, 1084051

Bachelorstudent Communicatie- en Informatiewetenschappen aan de Letterenfaculteit van de Radboud Universiteit Nijmegen, verklaart met ondertekening van dit formulier het volgende:

- a. Ik verklaar hiermee dat ik kennis heb genomen van de facultaire handleiding (<https://www.ru.nl/letteren/stip/regels-richtlijnen/richtlijnen/fraude-plagiat/>) en van artikel 16 “Fraude en plagiaat” in de Onderwijs- en Examenregeling voor de BAopleiding Communicatie- en Informatiewetenschappen.
- b. Ik verklaar tevens dat ik alleen teksten heb ingeleverd die ik in eigen woorden geschreven heb en dat ik daarin de regels heb toegepast van het citeren, parafraseren en verwijzen volgens het Vademecum Rapporteren.
- c. Ik verklaar hiermee ook dat ik geen teksten heb ingeleverd die ik reeds ingeleverd heb in het kader van de tentaminering van een ander examenonderdeel van deze of een andere opleiding zonder uitdrukkelijke toestemming van mijn scriptiebegeleider.
- d. Ik verklaar dat ik de onderzoeksdata, of mijn onderdeel daarvan, die zijn beschreven in de BA-scriptie daadwerkelijk empirisch heb verkregen en op een wetenschappelijk verantwoordelijke manier heb verwerkt.

Plaats + datum: Nijmegen 13 juni 2022

Handtekening

